

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE posudek oponenta

Práci předložil(a) student(ka): Kristýna Tonarová

Název práce: Terénní výzkum malé vesnice

Oponoval (u externích oponentů uveďte též adresu a funkci ve firmě): PhDr. Petr Janeček, Ph.D.

1. CÍL PRÁCE (uveďte, do jaké míry byl naplněn):

Cílem bakalářské práce byla dokumentace, analýza a interpretace vnímání krajiny v kolektivní paměti obyvatel obce Vitinka, se zvláštním důrazem na pomístní jména a kolektivně sdílené narativy.

V rámci etnografického terénního výzkumu bylo uskutečněno 14 polostrukturovaných rozhovorů s místními obyvateli různého věku, socioprofesionálních charakteristik a doby rezidence, díky kterým bylo získáno 33 pomístních názvů (které byly dále klasifikovány) a několik lokálních narativů.

Hlavní cíl práce lze považovat v podstatě za splněný, i když v oblasti místních vyprávění bylo možné získat potenciálně obsáhlejší soubor dat.

Práce ukázala jasnou spojitost frekvence znalosti pomístních názvů s věkem a délkou rezidence místních obyvatel.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):

Práce vyniká kvalitně zpracovanou teoretickou částí a o něco méně vyváženou, ale přesto kvalitní praktickou částí. V teoretické části je třeba ocenit promyšlený výběr literatury; autorka reflektuje téměř všechny významné práce zabývající se fenoménem kolektivní paměti, včetně zásadního „triumvirátu“ skládajícího se z děl Jana Assmanna (2001), Maurice Halbwachse (2009) a Pierra Nory (1998), přičemž potěší v tomto případě částečně antropologizující Jacques Le Goff (2007). Podobně detailní pozornost je věnována i pracem zabývajícím se problematikou krajiny; zde bych z českých autorů uvítal ještě zmínit práce Václava Matouška, z autorů zabývajících se kolektivní pamětí možná některé novější studie Miroslava Hrocha. Literatura je sice celkově kvalitně vybraná, ale nepříliš rozsáhlá, a její teoretické premisy nejsou také do praktické části výrazněji aplikovány.

Vzhledem k tomu, že hlavními získanými a analyzovanými daty se jeví být soubor pomístních názvů klasifikovaných dle metodiky Václava Šmilauera (1972), se mi ke škodě práce jeví nevyužití modernější onomastické literatury, z posledních let především textů předního domácího onomastika Jaroslava Davida (např. Jaroslav David *1ed.!: Slovo a text v historickém kontextu. Perspektivy historickosémantické analýzy jazyka* /2014/ a především Jaroslav David – Pavel Rous: *Neviditelní svědkové minulosti. Místní a pomístní jména na Vysočině* /2006/, či jeho popularizační text z roku 2011 věnovaný oikonymům). Vedle jazykovědné literatury by interpretaci výsledků výzkumu potenciálně napomohlo i využití aktuálních oralhistorických a folkloristických, popřípadě etnografických textů; jistě by se také našel nějaký vlastivědný text zabývající se zkoumanou oblastí, publikovaný regionálním muzeem, spolkem či vlastivědnou společností.

Výzkum provedený autorkou je možné považovat za relativně náročný; vybrané metody a techniky výzkumu za vhodně zvolené (na základě standardně využívané metodologické literatury) – i když

v případě výzkumu nijak nespecifikovaných obyvatel konkrétní obce existují možná i vhodnější možnosti než nejčastěji používaná metoda sněhové koule. Poměr počet rozhovorů vs. získaná data lze považovat za solidní; určitou otázkou je reprezentativnost vzorku (14 lidí z cca 154 obyvatel, tedy méně než 10%). Skutečnost, že vedle polostrukturovaných rozhovorů a pozorování (které je ale problematické v tomto případě – vzhledem k jeho délce a povaze – označit za skutečně „zúčastněné“) byly při psaní bakalářské práce analyzovány i písemné a ikonografické prameny, je možné považovat za pozitivní. Ještě pozitivnější by byl ale exkurz autorky do archivu, kde by možná mohla najít odpovědi na některé své otázky (např. původ názvu „Záduší“ na s. 28-29); v tomto případě by možná mohla pomoci i výše zmíněná vlastivědná literatura.

K samotnému textu práce je možné mít jen minimum výtek (např. s. 10 – pohádky nejsou v kolektivní paměti žádné antropologům známé společnosti spojovány s konkrétním prostorem, s. 12 – teze Václava Cílka jsou možná příliš zjednodušeny do určité formy „ekologického determinismu“, s. 16-17 „palimpsestový koncept“ by bylo možná vhodné více rozvést).

Vzhledem k tématu práce by bylo možné také uvítat větší množství příloh přinášejících přepisy rozhovorů; přiložené přílohy jsou ale celkově kvalitní a plní jak informační, tak ilustrativní funkci.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (*jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.:*)

Za částečně zavádějící je možné považovat název práce, který je příliš obecný. Pod titulem „*Terénní výzkum malé vesnice*“ si může čtenář představit nejen etnografii, ale i např. archeologický výzkum; vhodné by proto bylo v názvu specifikovat jak téma a zaměření výzkumu (např. „*etnografický výzkum vnímání krajiny v kolektivní paměti*“), tak jeho lokalitu („*Vitinka*“).

Formální úprava práce je nadstandardní s absolutním minimem stylistických nejednoznačností či nepřesností, natož chyb. Oceňuji elegantní „oslí můstky“ naznačující tematické přechody k novému subtématu na konci kapitol (např. s. 7); v absolventských pracích bakalářského stupně ne vždy takto solidně vystavěné.

Za určitý formální nedostatek je možné považovat absenci osnovy rozhovoru, která je pouze stručně rekapitulována v textu bakalářské práce.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (*celkový dojem z diplomové práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.:*)

Předkládaná práce splňuje všechny základní náležitosti kladené na bakalářskou práci; její hlavní silnou stránkou je kvalitně napsaná teoretická část a poctivě získaná terénní data. Za potenciální slabinu je možné označit určité „nevytěžení“ potenciálu tématu; kdyby se autorka například místo problematického, částečně literárního a do značné míry zaniklého „žánru“ místních pověstí soustředila na biografická vyprávění (*personal experience narratives*) více spjatá s žitou každodenností 20. a 21. století (vyprávění ze života/vzpomínková vyprávění/povídky ze života), popřípadě na anekdoty a humorná vyprávění, získala by možná daleko větší množství zajímavých terénních dat (v tomto postupu ale není osamocena; viz např. kapitola věnovaná pověstem v jinak velice kvalitní monografii Václava Matouška *Třebel: Obraz krajiny s bitvou*. Academia: Praha 2006).

Využití teoretických a metodologických přístupů moderní folkloristiky a orální historie, které s fenoménem kolektivní paměti pracují od poloviny 20. století, by byly pro práci vítaným přínosem, mimo jiné i proto, aby nebylo nutné anachronicky a trochu mimoběžně používat pouze exotické (Austrálie, Nová Guinea) či historické (starověcí Římané) příklady a paralely v situaci, kdy jsou nepochybně k dispozici příklady a paralely Vitince geograficky, chronologicky i kulturně bližší.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ

(jedna až tři):

1. V práci absentuje jasně deklarovaná motivace, proč byla jako objekt výzkumu zvolena právě obec Vitinka; prosím rozved'te.
2. Stála kniha Jacquese Le Goffa *Paměť a dějiny* skutečně „...u zrodu tématu sociokulturní paměti“ (s. 3 posuzované práce)?
3. Prosím stručně definujte rozdíl mezi „*terénním výzkumem*“, „*zúčastněným pozorováním*“ a „*kvalitativním výzkumem*“; tyto pojmy jsou v práci střídavě používány jednou na ontologicky identické, jindy odlišné úrovni – jde o typy výzkumu, metody či techniky (např. s. 36)?

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (*výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě*):

Velmi dobře; v případě přesvědčivé či naopak nepřesvědčivé obhajoby možno známku zvýšit či snížit o jeden stupeň.

Datum: 9. 5. 2014

Podpis:

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
katedra antropologie